

Josep Ma. Fargas Falp, Doctor en Arquitectura

“A l'arquitectura s'ha d'aplicar el mateix criteri que a la ciència: assaig i error”

56 anys de trajectòria al món de l'arquitectura donen indubtablement per fer una ullada històrica. “Quan vaig obtenir el títol d'arquitecte, l'any 1952 –explica Josep Ma. Fargas–, els pioners en arquitectura moderna (concretament del GATPAC a Catalunya) es trobaven exiliats, alguns voluntàriament i d'altres forçats: se'ls va retirar el títol d'arquitecte i van ser acusats de ‘rojos separatistas’. En sortir de l'escola ens vàrem trobar doncs una arquitectura del neo-neo-clàssic, plena d'elements ornamentals superflus, una arquitectura que no em va interessar mai... I també una Barcelona amb exemples de la millor arquitectura de cada època, com l'església de Sant Pau del Camp (concretament el claustre de l'època visigòtica) i l'església de Santa Maria del Mar (d'estil gòtic català), sense oblidar l'arquitectura Modernista i les obres de Gaudí”.

Ni rastre llavors d'arquitectura moderna?

A principis dels 50 era difícil fer arquitectura moderna. No hi havia gaires precedents. A més, la burgesia no l'acceptava. Posteriorment, un conjunt d'arquitectes, als quals no se'ls podia titllar de “rojos separatistas” pel seu origen, condició o posicionament durant la guerra (Coderch, Pratmarsó, Busquets, Terrades...), van obrir esclatxa dins d'aquella arquitectura arcaica. A partir d'aleshores i, posteriorment amb l'arribada de la democràcia, els arquitectes han anat tenint cada vegada més llibertat creativa.

Vostè va ser Degà del COAC a començaments dels 70. Quines van ser les seves principals línies de treball en aquest càrrec?

Bàsicament en aquell moment el que calia era “despolititzar” la professió i crear les bases de la professió d'arquitecte de cara al futur. L'estructura col·legial, tot i el marc polític, funcionava molt bé, fet que havia permès als degans anteriors fer estudis importants sobre la professió, uns estudis que van cristal·litzar en un codi deontològic que va acabar sent d'aplicació Estatal i en propostes clares d'actuació professional. Podríem dir que en aquest període, i no només fruit de la meua actuació, vàrem preparar els col·legis per afrontar els reptes de la democràcia.

Com creu que ha de seguir evolucionant la professió d'arquitecte de cara al futur?

Amb els anys s'ha passat de la falta de llibertat a la plena llibertat. Quanta més llibertat més possibilitat d'exercir la professió lliurement. La majoria d'arquitectes ha sabut contenir els seus afans de llibertat per fer allò que realment convenia fer en cada moment. Crec que en el futur cal respectar les invariants arquitectòniques: la funció, el lloc, la tecnologia..., sense renunciar a l'arquitectura singular o provocadora. La provocació, però, cal justificar-la.

Allarg de la seva carrera ha projectat alguns dels edificis d'entitats bancàries i oficines més emblemàtics de Barcelona. Com els valora avui,

“Els valors perseguits als meus edificis d'oficines són la versatilitat, la flexibilitat, el respecte a l'arquitectura de l'entorn i la voluntat d'eliminar tot allò innecessari”

molts anys després de la seva construcció, en el marc d'una Barcelona molt diferent a la que els va veure néixer?

Els edificis que jo he fet a Barcelona venen condicionats per un fet concret. L'arquitectura que a mi m'ha preocupat ha estat una arquitectura sistemàtica. La meua arquitectura ha estat sempre en una línia i he desenvolupat allò que creia convenient en cada projecte, fent el que calia fer perquè el client o l'emplaçament ho requerien. D'això se'n treu que els valors perseguits als meus edificis d'oficines són la versatilitat, la flexibilitat, el respecte a l'arquitectura de l'entorn, no estar subjecte a les modes i la voluntat d'eliminar tot allò innecessari de manera total i absoluta amb una economia de mitjans. Un cop has aconseguit això, l'obra deixa de ser teva: és impersonal, objectiva, i en la mesura del possible, intemporal.

Quina és la seva opinió general de l'arquitectura que ofereix actualment la ciutat?

L'anàlisi dels millors exemples de l'arquitectura moderna ens mostra que, en major o menor grau, en tots ells coexisteixen elements racionals amb irracionals. Aquest dualisme és l'etern problema de l'arquitectura. La unió íntima de l'art i de la tècnica, en equilibri perfecte, produeixen l'obra d'art.

Actualment a Barcelona trobem dos tipus d'arquitectura: la utilitària, lligada a l'ús, que compleix els objectius funcionals que se li demanen; i l'arquitectura que vol destacar, ja sigui per la seva condició de singular o de provocadora. Cal però que els arquitectes controlin les seves fantasies. Els arquitectes estem per servir a la societat, amb llibertat, però hem de saber quines limitacions posar-hi. Cal ser honestos intel·lectualment.

Des d'un punt de vista urbanístic Barcelona està

pràcticament acabada. El que s'ha de fer és millorar-la. Per exemple esponjar barris com el Raval, el Barri Gòtic o la Barceloneta per millorar la qualitat de vida. La ciutat també ha de córrer riscos. L'urbanisme actualment ho vol regular tot i això és un problema que té com a resultat un urbanisme ridícul. Els arquitectes haurien de ser prou honestos per respectar els ciutadans sense tantes normes impulsades per l'Administració. Crec també que Barcelona ha de deixar de desenvolupar-se per impulsos puntuals, coincidint amb l'organització d'una Expo, unes Olimpíades o un Fòrum. Avancem per després frenar. Cal mantenir el ritme. No tenim cultura de manteniment.

Des d'un punt de vista arquitectònic, quines són les necessitats més urgents de Barcelona?

Barcelona necessita córrer el risc de que determinats arquitectes facin edificis singulars i/o provocadors. Sóc del parer que a l'arquitectura s'ha d'aplicar el mateix criteri que a la ciència: assaig i error. La política conservadora que s'està aplicant penso que no és encertada. Alguns edificis no tenen cap mèrit i es fan conservar.

En quin tipus de projectes treballa actualment?

Estem treballant en projectes d'habitatges, de rehabilitació, en un projecte important d'oficines i també preveiem fer habitatge social. És aquest també període de reflexió que ha de permetre repensar els valors i els criteris que, com a conseqüència dels canvis econòmics i socials, influiran en l'exercici professional.

I la crisi del sector de la construcció, vostè com l'analitza?

El que passa a qualsevol part del món ens afecta, però generalment aquestes crisis (l'experiència així m'ho diu – he patit les crisis del 70, 80, 92 i l'actual) es donen perquè en un determinat moment es genera una acumulació d'habitatges o oficines. Un dels factors que hi ha influït des del meu punt de vista és el fet que, aproximadament a partir de l'any 2000, la desconfiança cap a la Borsa va fer que els inversors invertissin i compressin habitatges. Actualment hi ha més de 2 milions de pisos lliures, sense ocupar... Aquesta crisi és un símptoma greu de que el món ha de canviar la seva estratègia. Els arquitectes hauran d'estar preparats per aquests canvis i resoldre la contradicció entre la sostenibilitat i el consumisme. De totes maneres, jo sóc una víctima de les crisis i normalment la opinió de les víctimes no acostuma a ser objectiva.

Què el motiva a seguir treballant? Quin projecte somiat li queda per fer?

Fer d'arquitecte forma part de la meua vida. Jo no vull renunciar a la vida, per tant tampoc vull re-

1960

1975

1990

2008

nunciar a seguir fent d'arquitecte. Sovint dic en broma que no sé fer res més.

Crec que és un error pensar en un projecte somiat que t'agradaria fer. Cada encàrrec és el projecte somiat, per modest que sigui. Si no ho assumeixes com un repte, el projecte no sortirà correctament. El repte és el somni.

ARQUITECTES
FARGAS ASSOCIATS

Muntaner, 477
08021 Barcelona
Tel. 93 417 90 07
Fax 93 417 68 05
www.fargas.net

CAJA MADRID [1993] Av. Diagonal 640

BANC INDUSTRIAL DE CATALUNYA [1979] Av. Diagonal 662-664